

QORTI TA' L-APPELL

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta tat-13 ta' Ottubru, 2003

Appell Civili Numru. 2/2003

Alexander Agius

vs

Kummissjoni ghall-Kontroll ta' I-Izvilupp

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ir-rikors ta' I-Appell ta' I-Awtorita' ta' Malta dwar I-Ambjent u I-Ippjanar a fol. 2 fejn gie premess:-

Illi permezz ta' I-applikazzjoni numru PA 343/99, Alexander Agius applika ghal “*change of use of garage (originally pumping station) into an engineering workshop f' St. Joseph, Ghajn Kajjet, Rabat, Malta*”.

Illi din I-applikazzjoni giet rifutata mill-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' I-Izvilupp għal bosta ragunijiet, liema ragunijiet huma kollha ndikati a fol. 2 u 3 tad-decizjoni tal-Bord ta' I-

Kopja Informali ta' Sentenza

Appelli dwar I-Ippjanar, mill-liema decizjoni qieghed isir I-appell odjern, u kopja ta' liema qegħda tigi hawn annessa.

Illi I-applikant Alexander Agius interpona appell quddiem il-Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar u talab li I-permess mitlub minnu għandu jinhareg.

Illi I-Awtorita' ta' Malta dwar I-Ambjent u I-Ippjanar, fir-risposta tagħha quddiem il-Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar, talbet li d-decizjoni tal-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' I-Izvilupp għandha tigi konfermata, u li I-appell għandu jigi michud.

Illi permezz ta' decizjoni mogħtija mill-Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar fis-sbatax (17) ta' Jannar 2003 (PAB 13002 KA - PA 3437/99) I-istess Bord iddecieda illi:-

"Il-Bord huwa propens li jilqa' dan I-appell in kwantu I-appellant kien diga' nghata permess biex jikkonverti I-istruttura halli fiha jkollu access mill-genb għal gol-pumping station sabiex ikun jista' jdahhal makkinarju hemm gew;

Għal dawn il-motivi, il-Bord qed jilqa' I-appell, ihassar ir-rifut tal-permess, u qed jordna li I-permess jinhareg fi zmien xahar mil-llum. Il-pjanti approvati huma "1C" u "1D". Għandhom japplikaw il-kundizzjoniet standard kif ukoll dawn imsemmija f' "Red 19" tal-PA files 3437/99 u cjo'e' dan li gej

Illi I-esponent ihoss ruhu aggravat minn dina d-decizjoni u għaldaqstant qieghed jinterponi dan I-Appell quddiem dina I-Onorabbli Qorti:-

Illi I-aggravju huwa car u manifest u jikkonsisti fis-segwenti:-

Illi bir-rispett kollu, fl-umili opinjoni ta' I-esponenti I-Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar m'ghandux is-setgha li jiddeciedi li jiddipartixxi mill-provvedimenti tat-Temporary Provisions Schemes u tal-Pjan ta' Struttura ghaz-zona fejn jinsab is-sit in kwistjoni. Fil-fatt bid-decizjoni tieghu I-Bord kien

rieghed jagixxi *ultra vires stante* li I-Att dwar I-izvilupp ta' l-Ippjanar (il-Ligi) li jikkonferixxi s-setgha lill-Bord sabiex jisma' u jiddetermina appelli minn decizjonijiet ta' l-Awtorita', fl-**artikolu 15(12)** jagħmilha cara illi:-

".... the Board shall ensure that it complies with the provisions of subarticles (1) and (2) of article 33 in reviewing decisions of the Authority".

Illi l-**artikolu 33 (1)** jistipula illi:-

"In its determination upon an application the Authority (u b'applikazzjoni ta' l-Artikolu 15(12) hawn fuq citat, anke l-Bord), shall:-

- (a) *apply the following —*
 - (i). *development plans*
 - (ii). *planning policies”*

Illi *development plans*, a tenur ta' l-**artikolu 2** tal-Ligi, jinkludu *structure plan*, *subject plans*, *local plans action plans and development briefs*.

Illi a tenur tat- provvedimenti ta' l- **artikolu 22 (3)** tal-Ligi, t-Temporary Provision Schemes approvati taht il-Building Permits (Temporary Provisions) Act, huma kkonsidrati bhala *structure plan*.

Għaldaqstant, l-applikazzjoni kongunta ta' dawn id-dispozizzjonijiet timponi obbligu fuq il-Bord - fil-fatt fiz-zewg dispozizzjonijiet tintuza l-kelma “shall” - illi jaapplika l-provvedimenti tal-Pjan ta' Struttura u tat-Temporary Provision Schemes ghaz-zona fejn ikun sitwat l-izvilupp propost b'mod mandatorju.

Illi fil-fatt, l-Awtorita' appellanta applikat il-provvedimenti tal-Pjan ta' Struttura u tat-Temporary Provision Schemes fir-rifjut tagħha ghall-applikazzjoni, u dan kif jirrizulta ampjament mir-ragunijiet mogħtija mill-istess Awtorita' fid-deċizjoni tagħha għar-ritjut ta' l-applikazzjoni.

Illi fil-kaz odjern il-Bord wasal għad-decizjoni tieghu li jirrevoka d-decizjoni tal-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' I-İzvilupp billi kkonsidra u nterpreta erronjament permess precedenti fuq is-sit mertu tal-vertenza odjerna, u mhux, kif kien tenut li jagħmel, billi applika l-provvedimenti tal-Pjan ta' Struttura u tat-*Temporary Provision Schemes* kif hawn fuq spjegat;

Illi dan senjatament billi l-Bord m'applikax il-provvedimenti tal-Pjan ta' Struttura għal dik iz-zona li kien jiindika car li s-sit mertu tal-vertenza odjerna kien jinsab barra miz-zona ta' l-İzvilupp u għaldaqstant, l-ebda zvilupp ma kien permessibbli, kif ukoll il-provvedimenti tal-Pjan ta' Struttura li ma jippermettux tip ta' zvilupp bhal dak in-kwistjoni f'zona bhal dik mertu tal-vertenza odjerna.

Illi oltre dan, anke l-bazi ta' l-argument li fuqha l-Bord wasal għad-decizjoni tieghu hija, zbaljata, stante li l-Bord ta' l-Appelli, filwaqt li rrefera għad-decizjoni ta' l-istess Bord numru PA 174196 KA tad-29 ta' Lulju 1997, relattiva għall-istess sit, inkorra fi zball manifest fejn qal issa li “*l-appellant kien diga' nghata permess biex jikkonverti l-istruttura halli fiha jkollu access mill-genb għal gol-‘pumping station’ sabiex ikun jista’ jdahhal makkinarju hemm gew*”.

Illi l-izball huwa manifest u ovvju stante li fid-decizjoni li skond l-istess Bord, l-applikant kien ingħata permess biex ikun jista’ jdahhal makkinarju, il-permess li kien ingħata kien għal *uzu ta’ garaxx għal vettura privata*, u l-applikazzjoni ghall-bdil ta’ uzu għal tiswija ta’ makkinarju agrikolu kienet giet michuda, u dan kif jirrizulta mill-istess decizjoni tad-29 ta’ Lulju 1997.

Għaldaqstant id-decizjoni tal-Bord hija *ultra vires is-setgħat mogħtija lilu mill-Att li jwaqqaf l-istess Bord stante li l-Bord ma applikax il- provvedimenti tal-Pjan ta' Struttura u tat-*Temporary Provision Schemes* skond kif titlob l-istess ligi.*

Kopja Informali ta' Sentenza

Ghaldaqstant, in vista tal-premess, l-esponenti bir-rispett kollu titlob li dina I-Onorabbi Qorti għandha thassar u tirrevoka d-decizjoni mogħtija miil-Bord ta' l-Appelli dwar l-ippjanar tas-sbatax (17) ta' Jannar 2003 fl-ismijiet premessi, u tikkonferma r-rifjut mogħti mill-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' l-Izvilupp, bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-appellat.

Rat id-dokumenti esebiti a fol. 6 sa 20 tal-process;

Rat ir-risposta tal-intimat Alexander Agius a fol. 21 tal-process:-

Illi d-decizjoni tal-Bord ta' l-Appell dwar l-ippjanar datata 17 ta' Jannar, 2003 hija gusta u timmerita li tigi konfermata, u konsegwentement l-appell interpost mill-Awtorita ta' Malta dwar l-Ambjent u l-ippjanar għandu jigi michud bl-ispejjez kontra l-istess Awtorita';

Illi l-Awtorita' appellanti qegħda tallega illi l-Bord agixxa *ultra vires*, u allura din l-Onorabbi Qorti ta' l-Appell għandha l-obbligu li tara jekk l-appell hux ammissibbli jew le. Jekk jirrizulta ammissibbli, allura din l-Onorabbi Qorti ta' l-Appell għandha tghaddi biex tezamina l-mertu. Illi huwa proprju f'din it-tieni parti li l-appell ta' l-Awtorita għandu jirrizulta illi huwa monk.

Illi din il-Qorti fil-kompetenza tagħha bhala Qorti ta' l-Appell minn decizjoni tal-Bord tal-Appell dwar l-ippjanar qatt ma tista' tigi mitluba sabiex tagħmel dan l-ezercizzju ta' stħarrig gudizzjarju ta' azzjoni amministrattiva, *stante li* dan l-istħarrig fil-maggoranza tal-kazi jinkludi ezami kemm tal-fatti esposti fil-kaz in partikolari, kif ukoll tal-ligi applikabbli, u dan apparti li r-rimedji għall-istess a differenza minn dawk quddiem din l-Onorabbi Qorti huma wkoll ben differenti, u dan kif jista' jigi indikat bhala ezempju l-artikolu **469A(5) tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta** li jikkontempla wkoll talbiet ta' danni, apparti n-nullita' tal-istess att amministrattiv.

Illi din l-Onorabbi Qorti ta' l-Appell qegħda tagħixxi biss bhala Qorti tat-tieni stanza u anke l-ezami tagħha huwa

hekk limitat fid-dispozizzjoni ta' **I-artikolu 15(1) tal-Kap. 356**, b'mod li hija tista' biss tezamina d-decizjoni tal-Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar fuq punti ta' ligi decizi mill-Bord.

Illi fid-decizjoni appellata ma hemm I-ebda dispozizzjoni tal-ligi msemmija.

Illi I-appell ta' I-Awtorita' huwa bl-aktar mod car, kritika ndirizzata lil Bord talli ma adoperax, allegatament, certu *Temporary Provision Schemes* u I-Pjan ta' Struttura ghazzona fejn jinsab is-sit in kwistjoni. Din il-kritika, ghalkemm hi lecita li ssir quddiem il-Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar, zgur li ma hiex lecita li ssir quddiem din I-Onorabbli Qorti.

Illi ghalhekk I-appell interpost mill-Awtorita' ma jissodisfax ir-rekwiziti ta' ligi u għandu jigi michud bl-ispejjeż Awtorita'.

Rat in-nota tas-Segretarju tal-Bord tal-Appell dwar I-Ippjanar datata 9 ta' Mejju 2003 fejn permezz tagħha esebixxa *animo ritirandi* I-file tal-Bord ta' I-Appell fl-ismijiet **“Alexander Agius kontra Kummissjoni ghall-Kontroll ta’ I-Izvilupp”** deciz mill-istess Bord.

Rat il-verbal tas-seduta tat-12 ta' Mejju 2003; u tat-23 ta' Gunju 2003 fejn il-kawza giet differita għas-13 ta' Ottubru 2003 għas-sentenza.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

(1) MERTU TA’ L-APPELL.

Illi Alexander Agius applika għal “*change of use of garage (originally pumping station) into an engineering workshop fi St. Joseph, Ghajn Kajjet, Rabat, Malta.*” Din l-applikazzjoni kienet giet rifjutata mill-Kummissjoni ghall-Kontroll ta’ I-Izvilupp għal diversi ragunijiet. L-applikant

appella quddiem il-Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar u nfatti I-Bord laqa' I-appell tieghu.

Illi b'hekk I-Awtorita' ta' Malta dwar I-Ambjent u I-Ippjanar ressjet I-appell odjern minhabba li qed issostni li I-Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar m'ghandux is-setgha li jiddeciedi li jiddipartixxi mill-provvedimenti tat-*Temporary Provisions Schemes* u tal-Pjan ta' Struttura ghaz-zona fejn jinsab issit in kwistjoni. Il-Bord kwindi allegatament agixxa *ultra vires stante* li **I-Att dwar I-İzvilupp ta' I-Ippjanar** jagħmilha cara fl-artikolu 15 (12) u fl-artikolu 33 (1). Illi semmiet li fl-artikolu 2 tal-ligi *development plans* jinkludu “*structure plan, subject plans, local plans, action plans and development briefs*”. Inghad ukoll li bl-artikolu 22 (3) it-Temporary Provisions Schemes approvati taht il-**Building Permits (Temporary Provisions) Act** huma kkunsidrati bhala *structure plan*. Kwindi I-applikazzjoni kongunta ta' dawn id-dispozizzjonijiet tagħmilha mandatorja fuq il-Bord li japplika I-provvedimenti tal-Pjan ta' Struttura u tat-Temporary Provisions Schemes ghaz-zona fejn ikun sitwat I-izvilupp propost.

Illi I-appellant jsostnu li I-Awtorita' appellanta kienet aderixxiet ruhha mal-istess meta originarjament irrifijutat I-applikazzjoni peress li applikat il-provvedimenti tal-Pjan ta' Struttura u ta' *Temporary Provisions Schemes*. Illi pero' skond ir-rikorrenti meta I-Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar irrevoka d-decizjoni tal-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' I-İzvilupp huwa għamel dan billi ddecieda b'mod zbaljat billi ta' nterpretażżjoni zbaljata tal-permess precedenti fuq issit, u mhux, kif kien tenut li jagħmel, u dan appartu li ma applikax I-provvedimenti tal-Pjan ta' Struttura u tat-Temporary Provisions Schemes. Infatti I-Awtorita' rikorrenti sostniet li I-applikant (Agius) ma kienx ingħata permess biex ikun jista' jdahhal makkinarju, izda kien ingħata permess biss sabiex I-fond jintuza bhala garaxx għal vettura privata u I-applikazzjoni għal bdil ta' uzu għat-tiswija ta' makkinarju agrikolu kienet giet michuda. Illi għalhekk jidher li I-Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar agixxa *ultra vires stante* li m'applikax il-provvedimenti tal-Pjan ta' Struttura u tat-Temporary Provisions Schemes kif titlob I-istess ligi.

(B) RISPOSTA TAL-APPELLAT.

Illi min-naha tieghu l-appellat issottometta li d-decizjoni tal-Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar hi gusta u timmerita li tigi konfermata. Illi minhabba li l-Awtorita' qed tallega li l-Bord agixxa *ultra vires* din il-Qorti għandha l-obbligu li tara jekk l-appell hux ammissibbli jew le. Illi jekk jirrizulta ammissibbli allura trid tezamina l-mertu u huwa hanhekk li l-appell għandu jirrizulta li huwa monk. Dan għaliex fil-kompetenza tagħha qatt ma tista' tigi mitluba tagħmel dan l-ezercizzju ta' stħarrig gudizzjarju ta' azzjoni amministrattiva *stante* li dan l-istħarrig fil-maggoranza talk-każi jinkludi ezami kemm tal-fatti esposti fil-kaz in partikolari, kif ukoll tal-ligi applikabbli, u dan apparti li rrimedji ghall-istess a differenza minn dawk quddiem din il-Qorti huma wkoll ben differenti. Illi din il-Qorti ta' l-Appell qegħda tagħixxi biss bhala Qorti tat-tieni istanza u anke l-ezami tagħha huwa hekk limitat fid-dispozizzjoni ta' l-artikolu 15 (1) tal-Kap.356, b'mod li hija tista' biss tezamina d-decizjoni tal-Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar fuq punti ta' ligi decizi mill-Bord. Illi fid-decizjoni appellata m'hemm l-ebda dispozizzjoni tal-ligi msemmija. Il-kritika li saret mill-Awtorita' lill-Bord mhix lecita li ssir quddiem din il-Qorti. Kwindi l-appell interpost ma jissodisfax ir-rekwiziti ta' ligi u kwindi għandu jigi michud.

(III) PUNT TA' DRITT.

Illi l-Att Numru 1 tal-1992, *inter alia*, kkreja makkinarju u proceduri *ad hoc* biex wieħed ikun jista' appozitament jikkontesta xi decizjoni u/jew xi għemil amministrattiv ta' l-Awtorita` ta' l-Ippjanar li bihom wieħed seta' hassu aggravat. L-artikolu 14 ta' l-imsemmi Att tal-1992 jwaqqaf tribunal indipendenti. Di fatti s-subartikolu (1) ta' dan l-artikolu jghid testwalment:-

“Għandu jkun hemm bord, li jkun magħruf bhala l-Bord ta' Appell dwar l-Ippjanar, magħmul minn avukat, li jippresjedi, persuna esperta fl-ippjanar u persuna ohra, u kull wahda minnhom tigi nominata mill-President li jagħixxi fuq il-parir tal-Ministru”.

Illi dan il-Bord inghata, *inter alia*, (skond **I-artikolu 15 tal-Att 1 tal-1992**) gurisdizzjoni specifika li jisma' u jiddeciedi appelli maghmulha minn min ihossu aggravat b'decizjoni ta' I-Awtorita` ta' I-Ippjanar dwar kull haga ta' kontroll tal-izvilupp, inkluz it-twettieq ta' dak il-kontroll. Għandu wkoll il-gurisdizzjoni li jiddeciedi kull haga riferita lilu taht **I-artikolu 27 ta' I-Att I tal-1992** liema artikolu jitkellem dwar proceduri ghall-pjanijiet sussidjarji u kif ukoll għandu I-gurisdizzjoni li jagħmel rakkmandazzjonijiet u jagħti pariri lill-Kabinet dwar kull proposta ta' zvilupp minn xi dipartiment jew agenzija tal-Gvern meta d-dipartiment jew agenzija tkun ikkōntestat id-decizjoni ta' I-Awtorità dwar dik il-proposta. L-istess artikolu jipprovdu li d-decizjonijiet tal-Bord ikunu finali hliet dwar punti tad-dritt decizi mill-Bord li minnhom gie appozitament provdut appell lil din il-Qorti tal-Appell (Kompetenza Inferjuri). (Ara f'dan is-sens **"Richard Zammit vs Chairman ta' I-Awtorita` ta' I-Ippjanar"** [Citaz. numru 99/98 PC] deciza fil-31 ta' Mejju, 2002).

Illi fil-kawza fl-ismijiet **"Francis Pace vs Kummissjoni ghall-Kontroll ta' I-İzvilupp"** (Appell Nru. 70A/97) deciza fis-7 ta' Ottubru 1997 intqal is-segwenti:-

"Il-funzjonijiet u I-gurisdizzjoni tal-Bord huma stabbiliti fl-artikolu 15 ta' I-imsemmi Att 1 ta' I-1992. Dak li jikkoncerna I-kaz odjern hija d-dispozizzjoni kontenuta fis-subartiklu 1 paragrafu (a), u cioe` li I-Bord għandu I-gurisdizzjoni:-

(a) li jisma' u jiddeciedi appelli magħmula minn min ihossu aggravat b'decizjoni ta' I-Awtorita` ta' I-Ippjanar dwar kull haga ta' kontroll ta' I-izvilupp, inkluz it-twettiq ta' dak il-kontroll."

Imbagħad, it-Tielet Skeda annessa ma' l-istess Att, li tistabbilixxi aspetti tal-procedura quddiem il-Bord, tindika fil-paragrafu 6, b'aktar precizjoni, kif il-Bord għandu jiddisponi mill-appelli intavolati quddiemu:-

“Il-Bord ikollu s-setgha li jikkonferma, ihassar jew ibiddel decizjoni li kontra tagħha jkun sar appell u jaghti dawk id-direttivi li jidhirlu xieraq”.

Illi huwa veru li bis-sahha ta' din id-dispozizzjoni il-Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar ingħata s-setgha li jaghti dawk id-direttivi li jidhirlu li huma opportuni u xierqa ghall-kaz. Pero, dawn id-direttivi jridu jkunu konformi mal-process kwazi gudizzjarju svolt mill-Bord, bhala Tribunal Amministrattiv. Bla dubju ta' xejn, din id-dispozizzjoni ma tistax tigi nterpretata bhala xi passaport biex il-Bord jinvadi jew jusurpa funzionijiet u responsabbiltajiet li I-ligi tagħti esklussivament lill-Awtorita` ta' I-Ippjanar.

Illi dan necessarjament jimplika li I-uzu u t-twettiq ta' din id-diskrezzjoni da parti tal-Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar hija ferm aktar oneruza milli kieku I-ligi provdiet ghall-possibbilta` ta' sindakabbilta` fuq din il-materja. U billi huwa principju fondamentali tal-amministrazzjoni retta tal-gustizzja, li din mhux biss trid issir, izda trid tidher manifestament li qegħda ssir, isegwi li I-Bord għandu jkun ferm geluz li jikkonsidra sewwa s-sottomissionijiet kollha li jsirulu mill-partijiet u li jimmotiva sewwa d-decizjonijiet li jagħti anke fuq I-aspetti fattwali tal-kaz.

Illi min-naha I-ohra I-funzjoni ta' din il-Qorti giet spjegata b'dan il-mod fil-kawza fl-ismijiet “**Francis Mugliett vs L-Awtorita` ta' I-Ippjanar**” deciza mill-Onorabbi Qorti ta' I-Appell, fil-31 ta' Mejju, 1996 ingħad illi:-

“Din il-Qorti għandha gurisdizzjoni li tissindika I-operat tal-Bord, biss u unikament in kwantu d-decizjoni jkun fiha punti ta' dritt li gew konsidrati u decizi fl-istess decizjoni. Il-ligi ma tagħix appell fuq kwistjonijiet ta' fatt decizi mill-Bord u lanqas ma hemm appell fuq punti ta' ligi sakemm il-kwistjoni ta' dritt ma tkunx għet dibattuta, trattata u definita fis-sentenza appellata. Fi kliem iehor, il-kwistjoni ta' dritt li fuqha persuna aggravata tista' tappella, trid tkun diga' qamet bhala kontroversja quddiem il-Bord u I-Bord ikun ikkonsidraha u ppronunzja ruhu fuqha fis-sentenza tiegħu”.

Illi ukoll fil-kawza “**Emanuel Mifsud vs Il-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' I-Izvilupp**” deciza mill-Onorabbi Qorti ta' I-Appell fil-31 ta' Mejju 1996 inghad ukoll illi:-

“Din il-Qorti tista' tirrevedi biss kwistjonijiet dwar punti ta' dritt li jkunu decizi mill-Bord. Dan ifisser li m'hemmx appell fuq kwistjonijiet ta' fatt, fuq kwistjonijiet ta' apprezzament ta' provi. M'hemmx dritt ta' appell lanqas fuq punti ta' ligi sakemm dawn ma jkunx espressament decizi fid-decizjoni appellata. Is-semplici applikazzjoni ta' xi dispozizzjoni tal-ligi ghall-fatti li jkunu rrizultaw lill-Bord jew is-semplici enunzjazzjoni ta' xi dispozizzjoni lanqas ma jaghtu lok ghall-appell quddiem din il-Qorti. Biex I-appell ikun ammissibbli, il-kwistjoni trid tkun necessarjament dwar kwistjoni ta' dritt, li tkun qamet kontroversja dwarha, li tkun giet diskussa w elucidata fil-motivazzjoni u li tkun giet definita fid-decizjoni appellata”.

Illi fl-istess imsemmija sentenza ta' “**Emanuel Mifsud vs Il-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' I-Izvilupp**” inghad illi:-

“Il-ligi tghid espressament fl-artikolu 15(2) li d-decizjonijiet tal-Bord ikunu finali hliet dwar:

“punti ta' ligi decizi mill-Bord” (illum taqra hekk wara I-emendi li saru - punti ta' ligi decizi mill-Bord fid-decizjoni tieghu). Dwar dawn biss hemm appell lil din il-Qorti, li bosta drabi ddecidiet li meta I-legislatur juza' kliem bhal dan, ma hemmx dritt ta' appell fuq is-semplici applikazzjoni tal-ligi (li tigi citata fid-decizjoni appellata) ghall-fatti tal-kaz”.

Illi fis-sentenza “**Ludwig Camilleri nomine vs Chairman tal-Awtorita` ta' L-Ippjanar**” (A.C. 28 ta' Frar 1997) inghad:-

“Illi din il-Qorti, kif presjesuta u komposta, ma jidhirliex li għandha I-gurisdizzjoni li tinvestiga u tiddeciedi dan I-aggravju tal-appellant. Dan billi I-gurisdizzjoni tagħha hija strettament limitata ghall-appelli fuq punti ta' dritt decizi mill-Bord (Art.15 (2) tal-Att Numru I tal-1992). Il-kwistjoni ta' dritt li fuqha għandu jigi bazat appell quddiem din il-

Qorti trid tkun kwistjoni li ffurmat kontroversja quddiem il-Bord u giet definita u deciza minnu Certament mhux lecitu ghall-appellant li jressaq quddiem din il-Qorti kwalunkwe kwistjoni ohra ta' dritt sabiex jittanta jirrendi d-decizjoni appellabbi. L-aggravju odjern tal-appellant, bazat fuq allegazzjoni ta' nuqqas ta' osservanza ta' principju ta' gustizzja naturali, seta' ta lok ghal stharrig gudizzajrju ('judicial review'), kif previst mill-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili (Kap 12). L-istess aggravju, izda ma hux sindikabbi minn din il-Qorti fil-kors tal-appell taht il-ligi specjali imsemmija, billi din il-ligi ma kkonferietx fuqha l-gurisdizzjoni mehtiega u konsegwentement l-aggravju in kwistjoni ma jistax jitqies minn din il-Qorti f'dan l-appell".

Illi l-istess inghad fis-sentenza "**Tony Zahra vs il-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' L-Izvilupp**" (A.C. 6 ta' Mejju 1998) u cjoء:-

"Dan kollu qiegħed jingħad ghall-kompletezza, billi anke kieku fl-ipotesi li dawn il-fatturi ma gewx espressament imsemmija fid-decizjoni appellata u/jew ma gewx kummentati mill-Bord, xorta wahda ma jkunx hemm il-possibilita` ta' aditu b'success lil din il-Qorti. Dan billi l-ligi tagħti dritt ta' appell biss u tassattivament, fuq punt ta' ligi li jkun gie deciz mill-Bord".

Illi l-istess sentenza tkompli tghid b'mod mill-iktar car il-limiti li l-appell skond id-dispozizzjonijiet imsemmija taht l-**Att Numru I tal-1992** huma permessibbli u cjoء:-

"Il-Qorti qegħda tagħmel din l-osservazzjoni ghaliex il-gurisdizzjoni ta' din il-Qorti, f'appelli bhal dawn cjoء taht l-Att Numru I tal-1992 konsegwentement hija limitata hafna. Din il-Qorti m'għandhiex is-setħha gurisdizzjonali li tirrivedi u tirrimedja għal kwalunkwe mankanza, immaginata jew reali, li tkun esposta mill-parti aggravata minn decizjoni tal-Bord. Invece, din il-Qorti tista' u għandha tintervjeni biss fil-kazijiet li jolqtu direttament xi punt ta' ligi li jkun gie espressament deciz mill-Bord. Evidentement l-aggravju li l-Bord naqas li jagħti d-debita konsiderazzjoni lil xi fattu relevanti jew anke li l-Bord ha in konsiderazzjoni xi fatti

rrelevanti, ma jikkostitwixxux punt ta' dritt deciz mill-Bord u ghalhekk ma jaghtux lok ta' appell lil din il-Qorti taht il-ligi msemmija. Il-valutazzjoni, l-apprezzament u l-piz li jaghti l-Bord ghall-fatti tal-kaz jidhlu fid-diskrezzjoni tal-Bord, liema diskrezzjoni ma hijiex sindikabbi minn din il-Qorti f'appelli bhal dawn".

Illi abbazi tal-premess, din il-Qorti fil-kawza fl-ismijiet "**Emmanuel Saliba vs Il-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' l-Izvilupp**" (A.I.C. (RCP) 28 ta' Ottubru 2002) sostniet:-

"li minn dan kollu jidher li s-sitwazzjoni hija ben definita, u din il-Qorti ma għandhiex triq ohra hlief li ovvjament hija nñfishha tossegħi l-istess, għaliex l-awtorita` tagħha hija hekk limitata bil-ligi, ligi specjali li fiha nfishha hija cara u li tillimita b'mod mill-aktar tassattiv il-gurisdizzjoni tagħha bhala Qorti tal-Appell fuq punt ta' dritt; dan ma jfissirx li l-persuna aggravata b'decizjoni tal-Bord ma għandhiex rimedji ohra li tista' anke ssegwi wkoll quddiem il-Qrati ordinri, u anke Qrati ta' kompetenza kostituzjonali, pero` certament li mhux fl-ambitu ta' appell minn decizjoni tal-Bord ta' Appell lil din il-Qorti taht id-dispozizzjonijiet tal-artikolu 15 (1) tal-Att I-tal-1992, dment li tali appell ma jaqax kif hemm indikat b'mod mill-iktar skjet u definit".

Illi fil-kawza fl-ismijiet "**Tony Zahra vs Il-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' l-Izvilupp**" (Appell Nru. 54A/97) deciza fis-6 ta' Mejju 1998 intqal illi:-

"... anke kieku fl-ipotesi li dawn il-fatturi ma gewx espressament imsemmija fid-decizjoni appellata u/jew ma gewx kummentati mill-Bord, xorta wahda ma jkunx hemm il-possibbilta` ta' aditu b'success lil din il-Qorti. Dan billi l-ligi tagħti d-dritt ta' appell biss u b'mod tassattiv, fuq punt ta' ligi li jkun gie deciz mill-Bord."

Illi fil-kawza fl-ismijiet "**Joseph Attard vs Kummissjoni ghall-Kontroll ta' l-Izvilupp**" (A.I.C (RCP) 28 ta' Ottubru 2002 abbazi ta' dawn l-insenjamenti kollha sostniet li:-

"Il-Qorti qegħda tagħmel din l-osservazzjoni ghaliex kif ingħad aktar 'il fuq il-gurisdizzjoni ta' din il-Qorti, f'appelli bhal dawn cjoء taht l-Att Numru 1 tal-1992 konsegwentement hija limitata hafna. Din il-Qorti m'ghandhiex is-setgħa gurisdizzjonali li tirrevedi u tirrimedja għal kwalunkwe mankanza, immaginata jew reali, li tkun esposta mill-parti aggravata minn decizjoni tal-Bord. Invece, din il-Qorti tista', u għandha tintervjeni biss fil-kazijiet li jolqtu direttament xi punt ta' ligi li jkun gie espressament deciz mill-Bord. Evidentement l-aggravju li l-Bord naqas li jagħti d-debita konsiderazzjoni lil xi fatturi rilevanti jew anke li l-Bord ha in konsiderazzjoni xi fatti rrilevanti, ma jikkostitwixxu punt ta' dritt deciz mill-Bord u għalhekk ma jagħtux lok ta' appell lil din il-Qorti taht il-ligi msemmija. Il-valutazzjoni, l-apprezzament u l-piz li jagħti l-Bord ghall-fatti tal-kaz jidħlu fid-diskrezzjoni tal-Bord, liema diskrezzjoni ma hijiex sindakabbli minn din il-Qorti f'appelli bhal dawn".

Illi tenut kont tal-poteri tal-Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar kif fuq deskritti, li għandu l-kompetenza li jiddeċiedi fuq kwistjonijiet ta' fatt u kif ukoll tad-dritt, u tenut kont tal-funzjoni ta' din il-Qorti bhala Qorti tal-Appell mill-istess decizjonijiet tasl-Bord medesimu bil-poter tagħha limitat sabiex tiddeċiedi biss fuq punti ta' dritt decizi mill-istess Bord, din il-Qorti sejra tezamina l-eccezzjoni tal-appellat li fl-appell interpost m'hemm l-ebda dispozizzjoni tal-ligi msemmija u li mhux fuq punt ta' ligi.

Illi l-Awtorita' appellanta qalet illi :- *"Illi fil-kaz odjern il-Bord wasal għad-decizjoni tieghu li jirrevoka d-decizjoni tal-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' l-Izvilupp billi kkonsidra u interpreta erronjament permess precedenti fuq is-sit mertu tal-vertenza odjerna, u mhux, kif kien tenut li jagħmel, billi applika il-provvedimenti tal-Pjan ta' Struttura u tat-Temporary Provision Schemes....;"*. Sussegwentement sostniet illi : - *"Għaldaqstant id-decizjoni tal-Bord hija ultra vires is-setghat mogħtija lilu mill-Att li jwaqqaf l-istess Bord stante li l-Bord ma applikax il-provvedimenti tal-Pjan ta' Struttura u tat-Temporary Provision Schemes skond kif titlob l-istess ligi."*

Illi din il-Qorti taghmel referenza ghal dak li hemm fit-Tielet **Skeda annessa ma' I-Att 1 tal-1992**, u senjatament fil-paragrafu 6, b'aktar precizjoni, kif il-Bord għandu jiddisponi mill-appelli ntavolati quddiemu:

"Il-Bord ikollu s-setgha li jikkonferma, jhassar jew ibiddel decizjoni li kontra tagħha jkun sar appell u jaghti dawk id-direttivi li jidhirlu xieraq."

Illi fil-kawza fl-ismijiet "**Alexander Mizzi vs I-Awtorita' ta' I-Ippjanar**" (Appell Nru. 379A/96) deciza mill-Qorti ta' I-Appell fit-12 ta' Mejju, 1997 intqal illi :

"... il-Bord ma nghatax biss is-setgha li jirrevoka jew jikkonferma d-decizjoni ta' I-Awtorita' ta' I-Ippjanar, izda nghata wkoll il-gurisdizzjoni li jbiddel I-istess decizjoni, kif ukoll li jaghti dawk id-direttivi li jidhirlu xieraq."

Illi din il-Qorti hawn tagħmel distinzjoni bejn dak li huwa I-motivar tad-decizjoni tal-istess Bord ta' I-Appell għal dak li huma konsiderazzjonijiet ta' fatt, u I-motivar tal-istess decizjoni mill-istess Bord abbazi tal-poteri li hija għandha kompetenza tiddeciedi skond il-ligi, u I-ewwel aggravju tal-Awtorita' jikkoncerna proprju dan I-ahhar punt. Illi hija ovvja legalment li I-wahda u I-ohra ma jistghux u ma għandhomx jigu konfuzi ma' xulxin.

Illi I-aggravju tal-Awtorita' appellanti jikkonsisti fl-allegazzjoni li I-Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar meta tħratta u ddecieda I-appell interpost quddiemu dwar il-hrug tal-permess tal-appellat mertu ta' din il-procedura, ghazel li jirrevoka d-decizjoni li kienet hadet il-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' I-Izvilupp meta mhux biss interpreta hazin permess li kien inhareg precedentement, u izda biddel id-decizjoni mingħajr ma applika I-provvedimenti tal-Pjan ta' Struttura u tat-Temporary Provision Schemes u kwindi I-Awtorita' qed issostni li minhabba li m'applikahomx mar-ultra vires is-setghat mogħtija lilu mill-Att.

Illi kwindi I-istess Awtorita' appellanti qed tissottometti li I-istess Bord ta' I-Appell dwar I-Ippjanar fid-decizjoni tieghu u fil-motivazzjoni tieghu mar oltre' mill-poteri lilu akkordati

fil-ligi, u b'hekk issostitwixxa d-decizjoni tieghu ghal dik tal-organi propriji tal-istess Awtorita' li kellhom u għandhom il-kompetenza unika li jiddeciedu u dan għaliex ma gietx applikata l-ligi vigenti applikabbli permess tal-istess *Temporary Provisions Schemes*.

Illi għalhekk din il-Qorti necessarjament trid tezamina jekk tali appell huwiex ammissibbli abbażi tal-**artikoliu 15 (1) tal-Kap 356 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi f'dan l-aspett jibda biex jingħad illi s-**sub-artikolu (2) ta' l-artikolu 15 ta' l-Att I ta' l-1992 u cjo` l-Att dwar l-Ippjanar ta' l-İzvilupp (Kapitolu 356 tal-Ligijiet ta' Malta)** jghid testwalment illi:-

“Id-decizjonijiet tal-Bord għandhom ikunu finali. Għandu jkun hemm appell lill-Qorti ta’ l-Appell kostitwita skond l-artikolu 41(6) tal-Kodici ta’ Organizzazzjoni u Procedura Civili minn dawk id-decizjonijiet biss dwar punti ta’ ligi decizi mill-Bord fid-decizjoni tieghu. Appell minn decizjoni parżjali tal-Bord jista’ jigi pprezentat biss flimkien ma’ appell mid-decizjoni finali tal-Bord”.

Illi din il-Qorti, kif presjeduta għajnejha għalli diversi sentenzi li jikkoncernaw proprju dan il-punt ta’ x’jikkostitwixxi “punti ta’ ligi decizi mill-Bord fid-decizjoni tieghu” fosthom **“Santino Gauci vs Kummissjoni ghall-Kontroll ta’ l-İzvilupp”** (A.I.C. (RCP) 24 ta’ Marzu 2003); **“Marie Louise Farrugia vs Kummissjoni ghall-Kontroll ta’ l-İzvilupp”** (A.I.C. (RCP) 24 ta’ Frar 2003); **“Frans Cuschieri vs Kummissjoni ghall-Kontroll ta’ l-İzvilupp”** (A.I.C. (RCP) 24 ta’ Marzu 2003); **“George Mifsud vs Awtorita` ta’ l-Ippjanar”** (A.I.C. (RCP) 17 ta’ Frar 2003); **“Mario Gauci vs Kummissjoni ghall-Kontroll ta’ l-İzvilupp”** (A.I.C. (RCP) 24 ta’ Frar 2003); u **“Alexander Busuttil vs Kummissjoni ghall-Kontroll ta’ l-İzvilupp”** (A.I.C. (RCP) 28 ta’ Ottubru 2002) u tagħmel referenza għal istess sentenzi, kif *di piu` għajnejha għamlet aktar ‘il fuq f’din is-sentenza.*

Illi din il-Qorti tagħmel ukoll riferenza għal dak li nghad fis-sentenza **“Salvu Sciberras vs Awtorita` ta’ l-Ippjanar”**

(A.I.C. (RCP) 24 ta' Marzu 2003) u wkoll tadotta l-insenjament li kienet ghamel l-istess Onorabbi Qorti tal-Appell fis-sentenza fl-ismijiet “**Joe Cortis vs I-Awtorita` ta' I-Ippjanar et**” deciza fis-27 ta' Frar 1996 (App. Nru. 376/93) fejn intqal illi:-

*“9. Dwar id-distinzjoni bejn x'jikkostitwixxi punt ta' ligi u punt ta' fatt inkiteb hafna u kien hemm ukoll diversi decizjonijiet dwarha. Gieli d-distinzjoni tkun cara u gieli ma tkunx. F'nota dwar ligi u fatt u x'jista jammonta ghal zball f'wiehed jew fl-iehor, l-awturi **Beatson u Matthews** (ara **Administrative Law, Cases and Materials**, - Oxford, 2nd Ed. 1989, p 113) jistqarru li:-*

“The important distinction between errors of law and of fact can be very fine and, as has been seen, the cases do not adopt a consistent position on the correct method of making it”.

Illi ferm interessanti ‘a proposito’ hija wahda mirrakkomandazzjonijiet li saret fir – “**Report of the Committee on Administrative Tribunals and Enquiries**” tal-1957, maghruf ahjar bhala “**The Franks Report**” fir-Renju Unit (Cmnd. 218(1957) fejn intqal *inter alia* hekk:-

“We are firmly of the opinion that all decisions of tribunals should be subject to review by the courts on point of law. This review could be obtained either by proceedings for certiorari or by appeal. If, as we recommend, tribunals are compelled to give full reasons for their decisions any error of law in such a decision would subject the decision to quashing by order of certiorari in England, and it is now clear that the fact that the decision of the tribunal may be expressed in the statute as 'final' does not oust jurisdiction ... Moreover, an application to quash a decision on this ground is quite different from an appeal on a point of law”.

“In the former case the Court can only quash the decision, while in the latter case the court may substitute, or in effect substitute, its own decision ... In the latter case the

Court can in addition look at the notes of the evidence given before the tribunal if the point of law is whether there was evidence on which the tribunal could in law have arrived at its decision. An appeal on a point of law is therefore wider in scope. For all these reasons we recommend that review by the courts of decisions of tribunals should in general be provided by making the decisions subject to appeal on points of law...".

Illi hawn il-Qorti tagħmel riferenza għas-sentenza fl-ismijiet “**Anthony Cuschieri vs Il-Kummissjoni ghall-Kontroll ta’ I-Izvilupp**” (App. Nru. 89/00 - deciza minn din il-Qorti fit-30 ta’ Marzu, 2001) fejn intqal illi galadárba l-allegazzjoni kienet illi l-Bord agixxa *ultra vires*, allura din il-Qorti kellha u għandha l-obbligu li tara jekk l-appell hux ammissibbli u jekk jirrizulta hekk, allura, din il-Qorti tghaddi biex tezamina l-meritu. Intqal ukoll minn l-istess Qorti ta’ l-Appell, fl-imsemmija sentenza hawn appena citata illi:-

“Din il-Qorti jidhrilha li l-kelma “appell” kif uzata fl-artikolu 15 (2) ta’ l-imsemmi Att ta’ l-1992 għandha sinifikat bizzejjed wiesgha li jista’ jinkludi wkoll investigazzjoni dwar aggravju ta’ “ultra vires”.

“Illi l-appellant ressaq konstatazzjoni ohra cjoe’ li, fil-fehma tieghu, din il-Qorti m’ghandhiex il-gurisdizzjoni li tiddeciedi dwar l-aggravju ta’ l-“ultra vires” billi l-kwistjoni ma tkunx giet trattata u deciza fid-deċiżjoni appellata. Dan billi din il-Qorti għandha l-gurisdizzjoni tagħha limitata esklussivament għal appelli li jinvolvu “biss punti ta’ ligi decizi mill-Bord. L-appellant accenna ghall-gurisprudenza kostanti ta’ din il-Qorti fejn dejjem gie ritenut li din il-Qorti ma għandhiex il-kompetenza li tiddeciedi appell fuq punt ta’ ligi meta dan il-punt ma jkunx gie trattat u deciz fid-deċiżjoni appellata”.

“Illi jingħad ukoll, a skans ta’ ekwivoci, illi minn qari akkurat tad-deċiżjoni appellata, il-punt legali mqajjem mill-Awtorita` appellanti ma giex espressament deciz. Izda din il-Qorti jidhrilha li, la l-Bord iddecieda kif iddecieda, bilfors li huwa deherlu li kelli d-dritt li jiddecieda kif iddecieda – u

“li cjoe` kelly l-gurisdizzjoni necessarja biex jemana d-decizjoni li ta, bil-modalitajiet kollha fiha espressi”.

“Konsegwentement, mid-decizjoni stess, jista’ jigi nferit jew dedott li l-Bord iddecieda u qata’ li kelly l-“vires” necessarju biex jiddeciedi kif iddecieda. Din ma tistax ma titqiesx bhala decizjoni dwar punt legali, li issa qeghdha tigi kontestata f’dan l-appell mill-appellanti”.

Illi fl-opinjoni ta’ din il-Qorti dan kollu jrid jinqara fil-kuntest **tal-artikolu 15 (1) tal-Kap 356**, ghaliex din il-Qorti bhala Qorti tal-Appell taht l-istess Att, għandha il-gurisdizzjoni limitata għal dak li jipprovd i-l-istess Att, u s’intendi l-kompetenza tagħha hija hekk ristretta skond it-termini precizi tal-ligi. Certament għalhekk li ma huwiex fil-kompetenza tal-Qorti kif kostitwita u bhala Qorti tat-tieni jekk mhux tielet istanza li tidhol fil-kamp ta’ stħarrig gudizzjarju ta’ azzjoni amministrattiva, *stante li* dan huwa regolat b’reġoli u dispozizzjonijiet precizi li llum gew promulgati permezz **tal-artikolu 469A tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta’ Malta**, w in partikolari w in konsistenza mal-mertu tal-appell odjern, dan jirreferi wkoll ghall-kuncett ta’ “*meta għemil amministrattiv ikun ultra vires għal xi raguni*” msemmija fl-artikolu **469A (1) (b) tal-Kap 12**.

Illi fil-kamp ta’ l-istħarrig gudizzjarju ta’ azzjoni amministrattiva, li jaqa’ taht l-istitut ta’ ligi amministrattiva, l-kompetenza originali tispetta lil Qrati Ordinarji, u l-kuncett ta’ *ultra vires*, anke kif definit fl-artikolu fuq citat, huwa ferm aktar wiesha minn applikazzjoni hazina jew *non* applikazzjoni ta’ ligi, tant li jista’ jikkomprendi, per ezempju, abbuz ta’ setgha ta’ Awtorita` pubblika, li fih innifsu ma jimportax ksur *ad hoc* jew *per se* ta’ dispozizzjoni ta’ ligi ‘*ut sic*’.

Illi mela allura fil-kompetenza tagħha bhala Qorti tal-Appell minn decizjoni tal-Bord tal-Appell ta’ l-Ippjanar hija qatt ma tista’ tigi mitluba sabiex tagħmel dan l-ezercizzju ta’ stħarrig gudizzjarju ta’ azzjoni amministrattiva, *stante li* dan l-istħarrig fil-maggoranza tal-kazi jinkludi ezami kemm tal-fatti esposti fil-kaz in partikolari, kif wkoll tal-ligi applikabbli, u dan appartu li r-rimedji ghall-istess a

differenza minn dak quddiem din il-Qorti huma wkoll ben differenti kif jista' jigi ndikat bhala ezempju mill-**artikolu 469A (5)** li jikkontempla wkoll talbiet ta' danni, apparti n-nullita` tal-istess att amministrattiv.

Illi invece f'din il-veste din il-Qorti qed tagixxi biss bhala Qorti tat-tieni istanza w anke l-ezami tagħha huwa hekk limitat fid-dispozizzjoni tal-**artikolu 15 (1) tal-Kap 356**, b'mod li hija tista' biss tezamina d-decizjoni tal-Bord tal-Appell ta' l-Ippjanar fuq punti ta' ligi decizi mill-Bord, b'dan għalhekk li r-rikors lejn din il-Qorti taht il-**Kap 356** u l-azzjoni quddiem il-Qrati ordinarji taht id-dispozizzjonijiet tal-**artikolu 469A tal-Kap 12** huma għal kollox differenti u distinti minn xulxin, u certament li wahda ma għandha qatt telimina jew tissostwixxi ruhha għal ohra, anke peress li zzewg azzjonijiet, flimkien ma' ohrajn, huma disponibbli għal kull persuna, kollox skond in-natura tal-lamentela jew aggravju tagħha, skond ir-regoli rispettivi, inkluz procedura u principji sostantivi, u r-rimedji differenti li japplikaw għal kull kaz in partikolari, li huwa impossibbli li jigu elenkti kollha f'din is-sentenza.

Illi għalhekk dak li huwa ta' mportanza massima għal din il-vertenza huwa li l-kuncett ta' *ultra vires* huwa wieħed ta' applikazzjoni amministrattiva, u għandu dejjem jingieb quddiem il-Qorti kompetenti, li ma hijex din il-Qorti, skond ir-regoli u d-dispozizzjonijiet tal-ligi applikabbli nkluz il-**Kap 12 tal-Ligijiet ta' Malta**, u għalhekk insenjamenti tas-sentenza fuq citata għandhom dejjem jinqraw f'dan il-kuntest.

Illi għal dak li huwa stħarrig gudizzjarju ta' ghemil amministrattiv wieħed jirreferi għas-sentenzi fl-ismijiet “**John Lowell et nomine vs Dr. Carmelo Caruana nomine**” (P.A. (J.M.C.C.) 14 ta' Awissu 1972); “**Louis F. Cassar proprio et nomine vs Il-Prim Ministru et**” (P.A. (V.B.C.) 20 ta' Lulju 1988); “**John Holland nomine vs Julian Schembri**” (A.C. (G.M.B. J.A.H. C.A.A) 20 ta' Mejju 2001); u “**Joseph Portelli vs Ministru tax-Xogħlilijiet u Sport et**” (P.A. (G.M.A.) 15 ta' Marzu 1993) fost ohrajn.

Illi dan huwa konsistenti ma' dak li nghad mill-Onorabbi Qorti tal-Appell fis-sentenza tagħha bhala Qorti tat-Tieni Istanza minn decizjoni tal-Qrati ordinarji fl-ismijiet “**John Cauchi vs Chairman tal-Awtorita` ta' L-Ippjanar**” (A.C. (J.S.P.) 5 ta' Ottubru 2001 – Avviz Nru. 250/97/MM (G) fejn ingħad li:-

“Fil-fehma tal-Qorti ta' l-Appell l-artikolu 469(A) tal-Kap. 12, biex jigi nterpretat gustament, m'ghandux jingħata nterpretazzjoni restrittiva. L-eskluzjoni tal-gurisdizzjoni tal-Qorti biex tistħarreg l-ghemil amministrattiv tkun gustifikata biss jekk il-Qorti tkun sodisfatta li fil-prattika persuna kellha rimedju effikaci w adegwat verament disponibbli għaliha u hija rragonevolment ma tutilizzax tali proceduri disponibbli. Fil-kawza fuq imsemmija l-Qorti ta' l-Appell kienet cahdet eccezzjoni ta' nuqqas ta' gurisdizzjoni mqajma mill-Awtorită ta' l-Ippjanar u ordnat li l-atti jintbagħtu lura lill-ewwel Qorti sabiex il-kawza tkompli tinstema' skond il-ligi”.

Illi dan ma jfissirx li ma jistax ikun hemm kazi fejn il-fattispecie tal-kaz jkunu jagħtu azzjoni lil dak li jkun kemm taht id-dispozizzjojnijiet tal-**artikolu 469A tal-Kap 12**, kif ukoll rimedju ta' appell taht id-dispozizzjonijiet tal-**artikolu 15 (1) tal-Kap 356**, bhal fil-kaz meta l-ultra vires tkun tikkonsisti fl-allegazzjoni li punt ta' dritt jew ligi gie applikat hazin, ghaliex Awtorita` koncernata tkun għamlet xi haga kontra id-dispozizzjonijiet tal-ligi, b'mod li agixxiet oltre l-poteri lilha mogħtija bl-istess, u dan l-istess punt ta' ligi ikun deciz fid-decizjoni tal-istess Awtorita`, pero` f'dan il-kaz l-ebda azzjoni ma toqtol jew tissostitwixxi lill-ohra, b'mod li jibqghu zewgt azzjonijiet distinti, trattati taht principji differenti, u f'fora distinti w indipendenti minn xulxin, bir-regoli tagħhom precizi, li naturalment ma humiex l-istess.

(IV) APPLIKAZZJONI TA' DAWN IL-PRINCIPJI GHALL-KAZ ODJERN.

Illi l-ewwel punt li għandu jigi dibattut pero` huwa jekk tali punt ta' ligi, ghall-mument huwa x'inhuwa, giex deciz mill-istess Bord u hawn il-Qorti tinnota mill-ewwel li fl-istess decizjoni appellata ma hemm l-ebda dispozizzjoni tal-ligi msemmija.

Illi pero` dan ma jfissirx li l-ebda punt ta' ligi ma gie deciz mill-Bord, stante li l-lamentela tal-appellanti titratta precizament dwar il-kompetenza tal-istess Bord ta' l-Appell ta' L-ippjanar, u aktar u aktar dwar il-parti dispozittiva tagħha, u għalhekk jekk kemm-il darba l-istess Bord ta' L-Appell jkun ta' ordnijiet jew għamel konstatazzjonijiet li jkunu *oltre l-kompetenza tieghu fil-ligi*, u precizament kontra l-provvedimenti tal-**Kap 356**, huwa stess ikun iddecieda hazin fuq punt ta' ligi, u għalhekk anke jekk tali ligi ma tissemmiex *per se fis-sentenza*, xorta jkun hemm il-bazi ta' dan l-appell dwar “*punti ta' ligi decizi mill-Bord fid-decizjoni tieghu*” skond id-dispozizzjonijiet tal-artikolu 15 (2) tal-**Kap 356**.

Illi kif qalet din il-Qorti stess fis-sentenza appena citata **“Salvu Sciberras vs Awtorita` ta' l-Ippjanar”** (A.I.C. (RCP) 24 ta' Marzu 2003):-

“fil-fehma tal-Qorti fil-kaz de quo wiehed ma jistax jassumi semplicement li l-Bord ma ddecidiex din il-kwistjoni għas-semplici raguni li d-dispozizzjoni tal-ligi ma tissemmiex espressament. Anzi din il-Qorti jidhrilha li huwa nkoncepibbli li tribunal responsabbi ma jzommx dejjem quddiem ghajnejh u jkun dejjem konxjament gwidat mid-dispozizzjoni tal-ligi li tikkonferixxi fuqu s-setgħa gurisdizzjonali necessarja biex huwa jwettaq id-dmirijiet imposti fuqu skond il-ligi li kkrejatu”.

*“Illi fil-fatt, din il-Qorti kellha diversi okkazzjonijiet precedenti fejn ikkonsidrat appelli magħmula fuq bazi ta' l-artikolu 15 (2) ta' l-Att Nru. 1 ta' l-1992, fejn l-aggravju kien precizament li l-Bord kien allegatament mar oltre l-ligi f'dik li hija kompetenza bhala ritwalment ammissibbli. Qegħdha ssir riferenza ghall-kawza fl-ismijiet **“Joe Cortis vs l-Awtorita` ta' l-Ippjanar”**, deciza fis-27 ta' Frar 1996, kif ukoll ghall-kawza fl-ismijiet **“Francis Pace vs***

Kummissjoni ghall-Kontroll ta' I-izvilupp". Dawn il-kawzi kienu segwiti b'diversi decizjonijiet ohra ta' din il-Qorti li sostnew l-istess punt ghalkemm din il-Qorti qed tikkonferma l-istess insenjamenti dejjem fuq il-binarju li jistabbilixxi l-kompetenza u l-gurisdizzjoni limitata tagħha skond id-dispozizzjonijiet tal-imsemmi **artikolu 15 (2) u mhux, anzi qatt, fuq il-kuncett ta' stħarrig gudizzjarju fuq **ghemil amministrattiv**".**

Illi sabiex isir tali ezami wiehed necessarjament irid jezamina l-gurisdizzjoni tal-Bord ta' Appell dwar l-Ippjanar skond **l-artikolu 15 ta' l-Att I tal-1992 dwar l-Ippjanar ta' I-izvilupp**. Di fatti is-sub-artikolu (1) ta' dan l-artikolu jghid illi l-Bord ta' Appell ikollu gurisdizzjoni li:-

- "(a) *jisma' u jiddeciedi appelli magħmula minn min ihossu aggravat hliet għal terzi persuni interessati b'decizjoni ta' l-Awtorita` dwar kull haga ta' kontroll ta' I-izvilupp, inkluz it-twettieq ta' dak il-kontroll;*
- (b) *jezercita dawk il-funzjonijiet mogħtija lilu skond l-artikolu 27(2)(j) u ta' l-artikolu 29A(4), ta' l-artikolu 29B(4), ta' l-artikolu 29C(4) u (5) u l-artikolu 31(3);*
- (c) *jisma' u jiddeciedi appelli magħmula skond l-artikolu 39A(3), l-artikolu 40(4), l-artikolu 46(9), l-artikolu 48(4), l-artikolu 55B(3), l-artikolu 58(1) u l-artikolu 61(7);*
- (d) *li jisma' u jiddeciedi appelli nterposti minn terzi persuni nteressati minn decizjoni ta' l-Awtorita` dwar kull haga ta' kontroll ta' I-izvilupp, b'dan illi:-*
 - (i) *dak l-appell jista' jsir biss minn terza persuna nteressata li tkun għamlet xi kummenti bil-miktub skond l-artikolu 32(5) meta tigi ppubblikata l-applikazzjoni ghall-ghemil ta' zvilupp,*
 - (ii) *ma għandu jkun hemm ebda appell minn terza persuna nteressata minn decizjonijiet dwar kontroll ta' zvilupp dwar xi zvilupp li jkun specifikament awtorizzat fi pjan ta' zvilupp,*

(iii) kunsill lokali li fil-lokalita` tieghu jkun qed jigi propost li jsir l-izvilupp għandu dejjem jitqies ghall-fini u ghall-effetti kollha tal-ligi li huwa terza persuna nteressata basta li dak il-kunsill ikun għamel sottomissionijiet bil-miktub skond l-artikolu 32(5) u li jagixxi fl-interess tal-lokalita`,

(iv) terza persuna nteressata għandha tissottometti argumenti gustifikati b'rاغġiġi ibbazati fuq konsiderazzjonijiet ta' ppjanar sabiex tiggustifika l-appell tagħha".

Illi jingħad ukoll illi **l-artikolu 6 tat-Tielet Skeda tal-Kap-356 tal-Ligijiet ta' Malta** jghid ukoll illi "Il-Bord ikollu s-setgħa li jikkonferma, ihassar jew ibbiddel decizjoni li kontra tagħha jkun sar appell u jagħti dawk id-direttivi li jidhirlu xieraq".

Illi fl-istess sentenza tas-27 ta' Frar 1996, fil-kawza medessima "**Joe Cortis vs L-Awtorita` ta' I-Ippjanar**" (A.C. 27 ta' Frar 1996) kompla jingħad li:-

"Issa "di diritto" għandu jingħad li l-Att Numru I ta' l-1992 fl-artikolu 6 tat-Tielet Skeda formanti parti mill-istess ligi jagħti espressament lill-Bord ta' l-Appell is-setgħa li "jagħti dawk id-direttivi li jidhirlu xieraq" pero` dan ma jfissirx u m'ghandux ifisser li l-Bord ta' l-Appell għandu jiddeċiedi hu, minflok l-Awtorita` ta' l-Ippjanar u fuq fatti li għad iridu jintaghmlu u jigu sottomessi mill-applikant. Tali funżjoni fl-ewwel lok tispetta lill-Awtorita` ta' l-Ippjanar skond ma johrog inter alia mill-artikolu 30 u 32(1) ta' l-Att Numru I ta' l-1992. Diversament ikun ifisser li l-Bord ta' l-Appell ma jkunx qed iservi ta' tribunal ta' revizjoni imma wieħed li qiegħed jipproċċa fatti u pjanti godda, għax sottomessi f'forma diversa u differenti, u fl-istess waqt jiddeċiedi dwarhom b'mod finali".

Illi mill-kumpless tal-istess decizjonijiet kull ma dan ifisser huwa li l-Bord ta' l-Appell, fi kliem iehor, għandu tassew is-setgħa li jagħti direttivi li jkunu xierqa pero' m'ghandux is-setgħa li jesorbixxi lill-Awtorita` ta' l-Ippjanar mill-funzjoni

ewlenija tagħha u dan billi jissostitwiha b'direttivi li jorbtuha *a priori*.

Illi dan huwa affermat mid-dispozizzjonijiet tal-**artikolu 15 (12) u (13) tal-Kap.356** dment li dawn ikunu konformi mad-dispozizzjonijiet tal-**artikolu 33 (1) u (2) tal-Kap.356** hemm indikati.

Illi I-Artikolu 15(12) tal-Kap.356 jipprovdi s-segwenti:-

"Il-Bord ta' I-Appell, jekk jiddeciedi li jaghti permess għal zvilupp, jista' jimponi penali, hlas ta' drittijiet u kontribuzzjonijiet u kundizzjonijiet ohra, li I-Awtorita' tista' timponi fil-hrug ta' permess għal zvilupp; u I-Bord għandu jizgura li josserva d-dispozizzjonijiet ta' I-artikolu 33 (1) u (2) meta jirrevedi decizjoni ta' I-Awtorita'."

Illi I-Artikolu 33 (1) u (2) tal-Kap. 356 jipprovdu:-

"33 (1) Biex I-Awtorita' tiddeciedi dwar applikazzjoni li ssirilha –

(a) *ghandha tapplika dan li gej :*

(i) il-pjanijiet ta' zvilupp, inkluz il-limitazzjonijiet dwar għoli kif murija fl-Iskemi dwar Provvedimenti Temporanji jew fil-pjani lokali, sakemm dik il-limitazzjoni ma tkunx tista' tinbidel billi tigi applikata 'policy' ta' ppjanar li jkollha x'taqsam specifikatament ma' I-gholi massimu ta' bini li jista' jigi permess f'sit, liema 'policy' għandha tiehu in konsiderazzjoni kemm is-'site coverage' kif ukoll il-volum tal-bini li jista' jkun permess f'sit,

(ii) il-policies ta' ppjanar:

Izda I-pjanijiet sussidjarji u I-'policies' ta' ppjanar m'ghandhomx ikunu applikati retroattivamente b'mod li jkunu jolqtu b'mod kuntrarju drittijiet akkwiziti li jirrizultaw minn permess ta' zvilupp validu; u

(b) *ghandha tqis –*

(i) *kull haga ohra ta' sustanza, komprizi konsiderazzjonijiet estetici u sanitarji li l-Awtorita' tista' tikkunsidra relevanti;*

(ii) *is-sottomissjonijiet li jsiru b'risposta għall-pubblikazzjoni tal-proposta ta' zvilupp.*

(2) *L-Awtorita' jkollha s-setgha li tagħti jew li tirrifjuta permess għall-izvilupp, u fl-gholi ta' dak il-permess l-Awtorita' jkollha jedd timponi kull kondizzjoni li jidhrilha xierqa:*

Izda mar-rifjut jew ma' l-impozizzjoni ta' kundizzjonijiet partikolari, l-Awtorita' jew il-Kummissjoni, skond kif ikun il-kaz, għandhom jagħtu ragunijiet specifici bazijiet fuq pjanijiet ta' zvilupp u policies ta' ppjanar ezistenti għal dak ir-rifjut jew għal xi kundizzjonijiet partikolari li jkunu gew imposti.”

Illi wkoll mill-**artikolu 15 (12)** fuq citat il-Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar jiusta' johrog permess pero' meta jagħmel dan il-Bord huwa obbligat li josserva d-dispozizzjonijiet ta' **l-artikolu 33 (1) u (2)** meta jkun qed jirrevedi decizjoni ta' l-Awtorita'. Illi dawn id-dispozizzjonijiet jimponu obbligu tassattiv fuq il-Bord – il-ligi tuza' l-kelma “*għandha*” - b'eccezzjoni biss meta tkun tista' tigi applikata xi *policy*. Illi “*policy ta' ppjanar*” skond **l-artikolu 2 tal-Kap. 356** tfisser “*policy approvata skond l-artikolu 29A jew artikolu 29B jew artikolu 29C*”

Illi taht dan l-aspett din il-Qorti thoss li l-lamentela tal-appellant li sostniet li l-istess Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar ma applikax il-ligi vigenti għall kaz in kwistjoni u senjatamente li ma gewx osservati d-dispozizzjoni tal-**artikolu 15 (12) u l-artikolu 33 tal-Kap 356** huwa punt ta' dritt deciz mill-Bord tal-Appell dwar l-Ippjanar anke jekk fid-decizjoni tal-istess Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar ma hemm ebda riferenza għall-istess.

Illi fil-fehma tal-Qorti fil-kaz *de quo* wieħed ma jistax jassumi semplicemente li l-Bord ma ddecidiex din il-kwistjoni għas-semplice raguni li d-dispozizzjoni tal-ligi ma

tissemmiex espressament. Anzi din il-Qorti jidhrilha li huwa nkoncepibbli li tribunal responsabqli ma jzommx dejjem quddiem ghajnejh u jkun dejjem konxjament gwidat mid-dispozizzjoni tal-ligi li tikkonferixxi fuqu s-setgha gurisdizzjonali necessarja biex huwa jwettaq id-dmirijiet imposta fuqu skond il-ligi li kkrejatu.

Illi fil-fatt, din il-Qorti kellha diversi okkazzjonijiet precedenti fejn ikkonsidrat appelli maghmula fuq bazi ta' **l-artikolu 15 (2) ta' l-Att Nru. 1 ta' l-1992**, fejn l-aggravju kien precizament li l-Bord kien allegatament mar oltre l-ligi f'dik kemm f'dik li hija kompetenza u kemm bhala applikazzjoni ta' ligi bhala ritwalment ammissibbli. Qeghdha ssir riferenza ghall-kawza fl-ismijiet "**Joe Cortis vs l-Awtorita' ta' l-Ippjanar**", deciza fis-27 ta' Frar, 1996, kif ukoll ghall-kawza fl-ismijiet "**Francis Pace vs Kummissjoni ghall-Kontroll ta' l-Izvilupp**". Dawn il-kawzi kienu segwiti b'diversi decizjonijiet ohra ta' din il-Qorti li sostnew l-istess punt ghalkemm din il-Qorti qed tikkonferma l-istess insenjamenti dejjem fuq il-binjaru li jistabbilixxi l-kompetenza u l-gurisdizzjoni limitata tagħha skond id-dispozizzjonijiet tal-imsemmi **artikolku 15 (2)** u mhux, anzi qatt, fuq il-kuncett ta' stħarrig gudizzjarju fuq ghemil amministrattiv. Hawn il-Qorti tagħmel riferenza wkoll għas-sentenzi "**Dr. Goerge Cassar vs Kummissjoni ghall-Kontroll ta' l-Izvilupp**" (A.I.C. (RCP) 26 ta' Mejju 2003) "**Joseph Cassar vs Kummissjoni ghall-Kontroll ta' l-Izvilupp**" (A.C. (N.A.) (JDC) (JF) 28 ta' Gunju 2002).

Illi għalhekk din il-Qorti jidhrilha li mill-lat sostantiv l-aggravju ta' l-appellant, in kwantu bbazat fuq l-allegazzjoni li l-Bord ta' l-Appell dwar l-Ippanar seta' agixxa barra mill-kompetenza tieghu w'allura kontra d-dispozizzjonijiet tal-ligi, dan l-appell huwa proceduralment ritwali u ammissibbli quddiem din il-Qorti. Sintendi pero', fi stadju ulterjuri jkun irid jigi nvestigat jekk dan l-aggravju huwiex ben fondat fil-meritu, u cjoe' jekk id-deċiżjoni implicita tal-Bord, li huwa kellu l-kompetenza necessarja, kienetx decizjoni korretta jew zbaljata dejjem fl-ambitu tal-**artikolu 15 (2) tal-Kap 356**.

Illi ghal dak li huwa l-mertu tal-appell odjern, kif diga' nghad, jidher car mir-rikors ta' l-appell li l-Awtorita' appellanti qegħda tallega li l-Bord ta' l-Appell agixxa *ultra vires* peress illi hu m'ghandux is-setgha li jiddeciedi li jiddipartixxi mill-*Temporary Provisions Schemes* ghazzona fejn jinsab is-sit in kwistjoni. Hija sostniet li l-applikazzjoni kongunta tal-**artikoli 15 (12) u 33 (1)** jimponu obbligu tassattiv fuq il-Bord – ghax insibu l-kelma “*shall*” u tali skemi għandhom jigu applikati, b'dan li fil-kaz in ezami skond il-Pjan ta' Struuttura jirrizulta li l-bini in kwistjoni huwa barra miz-zona ta' zvilupp u għalhekk l-istess zvilupp ma setgha qatt jigi permess *stante* li huwa zvilupp industrijali u appuntu barra miz-zona ta' zvilupp.

Illi din il-Qorti f'dan il-punt taqbel mas-sottomissjonijiet tal-Awtorita"appellanti *stante* li jidher car li dan il-kaz jaqa' f'sit li huwa barra miz-zona tal-izvilupp skond it-*Temporary Provisions Schemes*, ma huwiex f'zona industrijali, u wkoll huwa zvilupp barra miz-zoni ta' zvilupp u “*committed built up areas*” u ma hemm l-ebda *policy* fit-termini tal-ligi li tippermetti l-istess zvilupp, u dan appartu l-fatt li ma hemm ebda konsiderazzjoni ta' *commitment* li b'xi mod tista' f'dan il-kaz tivvantaggja b'xi mod it-tezi tal-appellati.

Illi dan jidher car mill-konsiderazzjonijiet kollha li hadet il-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' l-Izvilupp li kienet originarjament cahdet l-istess permezz ghall-izvilupp imsemmi, u jidher li fid-decizjoni tieghu l-istess Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar injorahom bla ebda spjegazzjoni legali, izda wahda fattwali (*di piu' erronja*) li certament twassal għan-nullita' tal-istess decizjoni *stante* li jidher car li fid-decizjoni *de quo* l-istess Bord ta' l-Appell iddecieda kontra d-dispozizzjonijiet *ad hoc* tal-ligi billi mar kontra d-dispozizzjonijiet tal-istess li tagħmilha mandatorja ghall-istess li japplika t-*Temporary Provisions Schemes* hli fil-kazi hemm imsemmija fil-ligi, liema eccezzjonijiet ma jidhirx li japplikaw ghall-kaz odjern.

Illi minbarra dan jingħad li l-Awtorita' appellanti allegat ukoll li l-Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar nterpreta hazin il-permess li kien inhareg precedentement lil Agius. Fil-fatt din għandha rilevanza ghall-kwistjoni odjerna permess li

kienet abbazi ta' din l-interpretazzjoni tal-Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar fuq il-permess ezistenti fil-kaz odjern, li gegħlu jiddipartixxi milli jsegwi dak li hemm fit-*Temporary Provisions Schemes*.

Illi fil-fatt fil-motivazzjoni qasira tieghu l-istess Bord ta' l-Appell sostna li "*l-appellant kien diga' nghata permess biex jikkonverti l-istruttura halli jkollu access mill-genb ghal go 'pumping station' sabiex ikun jista' jdahhal il-makkinarju hemm gew*".

Illi in verita' dan mhux korrett *stante* li l-permess li kellu l-appellat kien biss ghall-garage tant li l-izvilupp mertu tal-proceduri odjerni huwa "*to change use of garage into an engineering workshop*". Minn imkien ma jirrizulta għalhekk li l-appellant kellhu permess li jdahhal jew juza makkinarju fl-istess *garage*. Anzi jidher proprija l-kuntrarju tant li skond l-appellanti għajnej kien hemm rifjut mill-Awtorita' fid-29 ta' Lulju 1997 sabiex l-istess *garage* jintuza għat-tiswija ta' makkinarju, u dan bl-ebda mod ma gie kontestat mill-istess appellanti. Jidher għalhekk car ukoll li fi kwalunkwe kaz l-konsiderazzjonijiet li wasslu lill-Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar sabiex jiddipartixxu mill-applikazzjoni tal-ligi vigenti nkluz it-*Temporary Provisions Schemes* huma bla bazi kemm legali u kemm fattwali, *stante* li ma kien l-ebda *committement* la fiz-zona imsemmija u lanqas fis-sit in kwistjoni.

Illi għalhekk għar-ragunijiet premessi l-appell tal-Awtorita' appellanti qed jigi milqugh u d-decizjoni tal-Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar fl-ismijiet premessi tas-17 ta' Jannar 2003 qed tigi mhassra u revokata u minflok qed jigi kkonfermat ir-rifjut tal-permess *de quo* mogħti mill-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' Izvilupp.

III. KONKLUZJONI.

Illi għalhekk għal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi filwaqt li tichad ir-risposta tal-appellat, **tilqa' l-appell interpost mill-appellanti l-Awtorita` ta' l-Ippjanar fir-rikors tal-appell tagħha datat 30 ta' Jannar 2003**, u b'hekk tannulla, tirrevoka u thassar id-decizjoni

Kopja Informali ta' Sentenza

appellata tal-Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar fl-ismijiet **“Alexander Agius vs I-Kummissjoni ghall-Kontroll ta’ Izvilupp”** tas-17 ta’ Jannar 2003 u konsegwentement tikkonferma r-rifjut tal-permess tal-appellat moghti mill-Kummissjoni ghall-Kontroll ta’ l-Izvilupp.

Bl-ispejjez kontra l-appellat.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----